

Talousmetsien luonnonhoidon keinot

Päivi Mäki

Laatuloikka luonnonhoitoon Pohjois-Savossa

11.10.2022

Talousmetsien luonnonhoito on osa arkimetsänhoitoa

- **Puuntuotannon rinnalla** tehtäviä toimenpiteitä, joilla edistetään monimuotoisuuden, vesiensuojelun, maiseman, monikäytön tavoitteita
 - Tavoitteena on säästää ja lisätä lajistolle tärkeitä elinympäristöjä ja rakennepiirteiden määrää talousmetsissä
- => Tärkeät rakennepiirteet
- Vanhat metsät, kookkaat vanhat puut
 - Lahopuusto, erityisesti järeät ja pitemmälle lahonneet puut
 - Lehtipuusekoitus
 - Paikoittainen alikasvos

Luonnonhoidon keskeiset keinot

- Jätä säästöpuita ja säästöpuuryhmiä
- Säästä lahoppuut
- Tee tekopötkelöitä
- Jätä riittävät suojavyöhykkeet vesistöjen varsille
- Jätä riittävät vaihettumisvyöhykkeet soiden reunoille
- Suosi sekapuustoisuutta
- Jätä riistatiheikköjä
- Turvaa arvokkaat elinympäristöt

Miksi säästöpuita jätetään?

- Elinympäristöjä ja kasvualustaa vanhan metsän lajeille uudistamisvaiheen yli
- Vanhoja puita ja järeää lahopuuta läpi kiertoajan
- Kytkeytyneisyys – lajien liikkuminen ja leviäminen

=> Säästöpuiden annetaan kasvaa, kuolla ja lahota metsään

Kuolleen ja lahoavan puun säästäminen

- Neljännes (liki 5000) metsälajeistamme on riippuvaisia lahoavasta puuaineksesta
- Näistä noin 500 uhanalaista tai silmälläpidettävää lajia
- Erityisesti järeää lahoppuuta!
- Lahopuu ei ole riski metsänterveydelle
- Pystyyn kuolleet pötkelöt, järeät maapuut, eri puulajit, eri lahoamisaste
=> lahoppuujatkumo

Tekopötkkelöillä lisää lahoppuuta

- 2-6 metrin korkeudelta katkaistu puu
- Latvus maapuuksi
- Saadaan nopeasti pystylahoppuuta, jota on etenkin nuorissa metsissä niukasti
- Suositaan lehtipuita. Koivun tuohi pitää pötkkelön pitkään pystyssä.
- Uudistus- ja kasvatushakkuissa.
 - Säästöpuu tien, linjan, rakennuksen lähellä pötkkelöksi
 - Kasvatushakkuissa voidaan merkitä säästöpuuryhmät tai riistatiheiköt.

Suojavyöhyke

- Maanpintaa ei rikota, puita voi korjata ulkopuolelta
- Vesiensuojelu, monimuotoisuus, maisema, riista
- Sitoo kiintoaine- ja ravinnehuuhtoutumia sekä vähentää eroosiota
- Tapauskohtaisesti harkittava mikä on riittävä leveys
 - Kaltevilla tai hienojakoisilla mailla leveämpi
 - Vesistön luonnontilaisuus
 - Pintavesien määrä ja liikkuminen
- *PEFC: väh. 5-10m / uusi PEFC keskim. väh. 10 m*
- *FSC: lammet, järvet väh. 10 m, purot, joet väh. 15 m.*

Kaikilla puulajeilla on omaa lajistoa

Karkea arvio spesialistien lajimäärästä

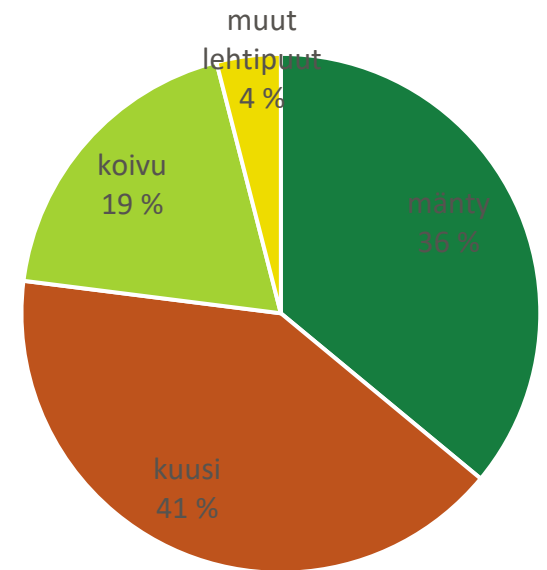
- Mänty, kuusi: 300 lajia
- Koivut, haapa, tammi: 200 lajia
- Raita: 150 lajia
- Pihlaja, leppä, tuomi, jalot lehtipuut: 150 lajia

Pohjois-Savossa puuston tilavuudesta mä, ku, ko
kattaa 96 %

Haapa, lepät, raita, pihlaja, muut 4 %

**=> Vähälukuisilla lajeilla on suuri merkitys
monimuotoisuudelle**

Puuston tilavuudesta, P-S

■ mänty ■ kuusi ■ koivu ■ muut lehtipuut

Sekametsän hyötyjä

- Lisää metsälajiston monimuotoisuutta
 - Lehtilahopuuta
 - Jokaisella puulajilla omia lajeja, yksittäisinäkin hyvä
- Parantaa tuhonkestävyyttä
- Sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Riistä hyötyy
- Lehtipuukarikeri parantaa maaperän ominaisuuksia
- Lisää monikäyttömahdollisuuksia
- Väriä ja vaihtelua maisemaan

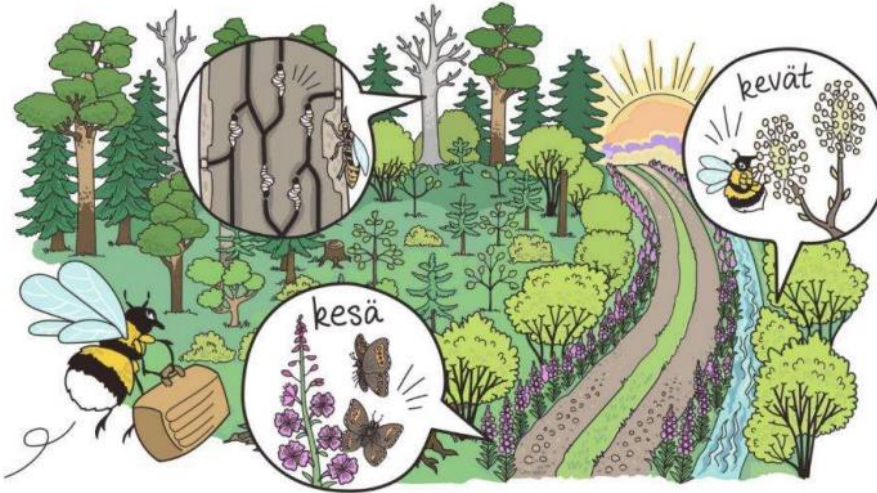

Tukea pölyttäjille

Hyvät käytännöt

Alle on koottu muistilistaksi tärkeimmät toimenpiteet, joilla metsänomistajat ja metsäammattilaiset rantaa ja tukea pölyttäjien elinolosuhteita metsissä.

METSÄNHOIDON JA HAKKUIDEN YHTEYDESSÄ

- Suosi monilajista puustoa
- Valitse säästöpuuryhmiin lehtipuita
- Säilytä lehtipuita (raitaa, pihlajaa, tuomea, vaahteraa)
- Säästä syntyneet maapuut ja lahoppuut (ml. kuorensa menettäneet pystykuuset)
- Lisää lahoppuuta tekopötkkelöillä
- Säilytä pienialaisia kosteikkoja
- Jätä leveät käsittelemättömät suoja-
vyöhykkeet vesistöjen rannoille
- Säästä pensaita (pajuja, paatsamaa, kuusamaa)
- Jätä istuttamatta paahteiset ja kallioiset laikut

METSÄTEIDEN REUNOILLA JA PELTOJEN REUNAVYÖHYKKEILLÄ

- Niitä vuosittain kukinnan jälkeen metsäteiden varret
- Lisää metsän reunan väljyyttä pienaukkojen tai harvennuksen avulla

LEHDOISSA

- Suosi lehtipuustoa ja etenkin jaloja lehtipuita
- Vähennä kuusien määrää
- Lisää puuston väljyyttä

PAAHDEYMPÄRISTÖISSÄ

- Tee luonnonhoidollinen avoimuutta lisäävä hakkuu
- Riko maapintaa
- Jos mahdollista, suorita luonnonhoidollinen kulotus

Vaihettumisvyöhyke suon ja kankaan rajalle, myös pellonreunoille

- Sekä suon että metsän eliöt hyötyvät
 - Monilajinen ja kerroksellinen puusto
 - Mustikkavarvikko ja muu varpukasvillisuus
 - Maaperän kosteus
- Pellonreunoilla
 - Monikerroksinen puu- ja pensaskerros
 - Lehtipuita; pihlaja, tuomi,
 - Lehtipuuston varjostus vähäisempi
- Riista viihtyy: ravintoa, suojaa ja pesimäpaikkoja

Suojaa ja ravintoa riistatiheiköissä

- Koko voi vaihdella muutaman puun ryhmästä reiluun aariin
- Esim. 4-5 kpl/ha
- Tiheikön tärkein puulaji on kuusi, lehtipuita ja pensaita
- Jätetään taimikonhoidosta lähtien raivauksissa ja hakkuissa
- Tulevia säästöpuuryhmiä

Pienilläkin teoilla on merkitystä

- Vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja vesien tilaan välittömästi ja myös pitkällä aikajänteellä.
- Kaikissa metsänhoidon toimenpiteissä, kaikissa hakkuissa, kaikissa metsän kehitysvaiheissa. Jaksollisessa ja jatkuvapeitteisessä metsänkasvatuksessa. Turvemailla ja kivennäismailla.
- Ota puheeksi, kun sovit metsätöistä.
- Apuna Luonnonhoidon muistilista.

Jokainen metsänomistaja ja metsäammattilainen voi edistää monimuotoisuutta ja vesien hyvää tilaa.

Kiitos mielenkiinnosta!